Valiokunnan mietintö TrVM 5/2020 vp– K 20/2019 vp

Tarkastusvaliokunta

Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle: Finanssipolitiikan valvonnan raportti 2019

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle: Finanssipolitiikan valvonnan raportti 2019 (K 20/2019 vp): Asia on saapunut tarkastusvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- johtava finanssipolitiikan tarkastaja Mika Sainio, Valtiontalouden tarkastusvirasto
- neuvotteleva virkamies Niina Suutarinen, valtiovarainministeriö
- neuvotteleva virkamies Veliarvo Tamminen, valtiovarainministeriö
- erityisasiantuntija Jarkko Kivistö, valtiovarainministeriö
- tutkimusjohtaja Niku Määttänen, Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA
- yliopistonopettaja Juhani Raatikainen, Jyväskylän yliopisto
- johtaja Elina Pylkkänen, Palkansaajien tutkimuslaitos
- ennustepäällikkö Janne Huovari, Pellervon taloustutkimus PTT
- pääekonomisti Minna Punakallio, Suomen Kuntaliitto
- johtokunnan neuvonantaja Lauri Kajanoja, Suomen Pankki
- pääsihteeri Seppo Orjasniemi, Talouspolitiikan arviointineuvosto
- Head of Research Faiz Alsuhail, Tilastokeskus
- tutkimusjohtaja Essi Eerola, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT
- professori (emeritus) Heikki Niskakangas
- professori Roope Uusitalo

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Tarkastusviraston kertomus

Käsiteltävänä oleva finanssipolitiikan valvonnan raportti perustuu syksyn 2019 tilanteeseen ja tietoperustaan. Raportti on annettu eduskunnalle 12.12.2019. Lähetekeskustelu eduskunnan täysistunnossa on käyty 13.2.2020, ja tarkastusvaliokunta on käsitellyt raporttia ja kuullut asiantuntijoita helmi-maaliskuussa 2020. Valiokunta on käynyt valmistavan keskustelun asiasta 10.3.2020.

Valiokunnan mietintö TrVM 5/2020 vp

Helmi-maaliskuussa Suomeen levinnyt koronaviruspandemia on vaikuttanut myös eduskunnan työskentelyyn. Puhemiesneuvoston ohjeiden mukaisesti valiokuntatyössä on keskitytty käsittelemään pääosin koronasidonnaisia tai muutoin kiireellisiä hallituksen esityksiä. Tämän vuoksi tarkastusvaliokunnan mietintö finanssipolitiikan valvonnan raportista 2019 annetaan täysistunnolle vasta nyt syysistuntokaudella 2020. Mietinnössä käsiteltävät asiakokonaisuudet perustuvat valiokunnan asiantuntijakuulemisissa ja valiokunnan valmistavassa keskustelussa maaliskuussa 2020 esille nostettuihin aiheisiin.

Joulukuussa 2019 eduskunnalle annettu finanssipolitiikan valvonnan raportti sisältää tarkastusviraston arvion hallituksen talous- ja finanssipolitiikalle asettamista tavoitteista vaalikaudelle 2019—2023 ja arvion EU:n vakaus- ja kasvusopimuksen sekä kansallisen kehyssäännön noudattamisesta. Raportti sisältää myös viraston arvion julkisen talouden suunnitelman perustana olevan valtiovarainministeriön ennusteen luotettavuudesta. Tarkastusviraston pääasialliset havainnot ovat seuraavat.

Tarkastusvirasto ei ole havainnut huomauttamista finanssipoliittisen lainsäädännön noudattamisessa, ja julkisen talouden suunnitelma vuosille 2020—2023 vastaa olennaisilta osin lainsäädännön vaatimuksia. Julkisen talouden tasapainotavoite sekä sektorikohtaiset tavoitteet on asetettu velvoitteiden mukaisesti, mutta niitä ei syksyn 2019 ennusteiden perusteella tulla saavuttamaan ilman lisätoimia. Hallitus ei ole vielä vaalikauden ensimmäisessä julkisen talouden suunnitelmassa lokakuussa 2019 esittänyt täsmällisiä keinoja, joilla kehitys saataisiin käännettyä tavoitteiden mukaiseksi.

Tarkastusviraston arvion mukaan on olemassa riski siitä, että Suomi ei noudata EU:n vakaus- ja kasvusopimuksen ennalta ehkäisevää osaa vuonna 2020. Tilanteeseen vaikuttaa osaltaan kertaluonteisen tulevaisuusinvestointiohjelman alkaminen vuonna 2020 sekä se, että hallituskaudelle päätetyt pysyvät menolisäykset ovat etupainotteisia verrattuna rakenteellista jäämää parantaviin verotulojen lisäyksiin. Julkisyhteisöjen rakenteellisen jäämän sekä menojen kehitystä koskeviin vaatimuksiin saattaa siten viraston arvion mukaan olla syntymässä säännöstön kannalta olennainen merkittävä poikkeama. Valtioneuvosto on niin ikään todennut riskin merkittävästä poikkeamasta lokakuussa 2019 vaalikauden ensimmäisessä julkisen talouden suunnitelmassa.

Tarkastusviraston mukaan julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys on huomioitu hallitusohjelmassa asianmukaisesti tavoittelemalla työllisyyden sekä julkisen palveluntuotannon tuottavuuden parantumista. Hallitus tavoittelee työllisyystoimillaan 60 000 lisätyöllisen saavuttamista. Virasto toteaa, että työllisyyspotentiaalien perusteella arvioituna tavoitteen saavuttaminen on mahdollista, mikäli toimenpiteiden valmistelussa ja toteutuksessa edetään määrätietoisesti.

Tarkastusviraston arvion mukaan vaalikauden alun finanssipolitiikka on lievästi elvyttävää. Tarkastusvirasto katsoo lisäksi, että valtiontalouden kehyssääntöön tuotu niin kutsuttu poikkeusolojen mekanismi on perusteltu ratkaisu vakavaan taantumaan varautumiseksi. Viraston arvion mukaan valtiontalouden kehyksiä on noudatettu vuoden 2020 talousarvion ja vuoden 2019 lisätalousarvioiden valmistelussa.

Valtiovarainministeriön talousennustetta, joka muodostaa pohjan julkisen talouden suunnitelmalle, ei voi viraston tarkastelun perusteella pitää finanssipoliittisen säännöstön tarkoittamalla tavalla epärealistisena.

Valiokunnan kuulemat asiantuntijat pitävät viraston havaintoja ja suosituksia yleisellä tasolla perusteltuina ja yhtyvät viraston näkemyksiin. Tarkastusviraston raportti on asiantuntijoiden mukaan kattava kuvaus hallituksen talous- ja finanssipolitiikasta ja finanssipolitiikan sääntöjen noudattamisesta. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa esitettiin kuitenkin myös kriittisiä huomioita tarkastusviraston raporttia kohtaan. Tarkastusvirastolle kansallisella finanssipoliittisella lailla määrätty valvontatehtävä on varsin laaja ja vaativa. Viraston arviot perustuvat valtiovarainministeriön ennusteisiin ja muuhun ministeriön tuottamaan informaatioon. Valiokunnan saamien asiantuntija-arvioiden mukaan raportoinnista puuttuu viraston oma analyyttinen ja kriittinen arviointi sekä perustelut esitetyille näkemyksille. Erityisesti raportin ensimmäisessä luvussa esitetty analyysi on asiantuntijoiden mukaan pintapuolista, eikä viraston näkemyksille kaikilta osin esitetä perusteluita.

Finanssipolitiikan valvonnalla tarkastusvirasto pyrkii edistämään finanssipolitiikan sääntöjen läpinäkyvyyttä ja ymmärrettävyyttä sekä edistämään julkisen talouden vakautta ja kestävyyttä. Finanssipolitiikan sääntöjen ja niiden noudattamisen tulkinnan ymmärtämiseksi keskeisten käsitteiden määrittely on välttämätöntä. Tämän vuoksi valiokunta pitää tärkeänä, että virasto jatkossa kiinnittää erityistä huomiota käsitteiden huolelliseen määrittelyyn raportoinnissaan. On tärkeää, että käsitteet määritellään selkeästi, jotta lukija voi muodostaa käsityksen esitetyistä johtopäätöksistä ja suosituksista.

Tarkastusviraston kertomus ja siitä eduskunnassa käytävä keskustelu tukevat valiokunnan näkemyksen mukaan vastuullisen sekä kasvua tukevan finanssipolitiikan harjoittamista Suomessa. Valiokunta kiinnittää huomiota erityisesti seuraaviin seikkoihin.

Finanssipolitiikan tavoitteet ja finanssipolitiikan sääntöjen noudattaminen

Hallitus on asettanut kunnianhimoiset tavoitteet julkisen talouden tasapainottamiseksi vuoteen 2023 mennessä. Konkreettisia toimia ja päätöksiä ei kuitenkaan ole vielä vaalikauden alussa esitetty. Osa valiokunnan kuulemista asiantuntijoista pitää julkisen talouden tasapainotavoitetta tiukkana johtuen ennakoitua nopeammasta julkisen talouden alijäämän kasvusta vaalikauden alussa. Toisaalta tasapainotavoitetta ei pidetä tiukkana, kun otetaan huomioon julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys. Tästä näkökulmasta vielä alkuvuodesta 2020 ennen koronaepidemian leviämistä Suomeen valiokunnan kuulemat asiantuntijat katsoivat, että kuluvalla vaalikaudella voisi olla perusteltua tavoitella julkisen talouden ylijäämää.

Tarkastusviraston vuoden 2019 arvion mukaan sekä kansallisia finanssipoliittisia että EU:n vakaus- ja kasvusopimuksen sääntöjä noudatetaan, mutta vakaus- ja kasvusopimuksen ennaltaehkäisevässä osiossa on vuotta 2020 koskien merkittävän poikkeaman riski. Merkittävän poikkeaman raja-arvon ylitys on tarkastusviraston syksyn 2019 arvioiden mukaan kuitenkin pieni. Koronaviruksen aiheuttama pandemia on lisännyt julkisia menoja ja valtion tuen tarvetta yksityiselle sektorille. Vakaus- ja kasvusopimuksen säännöstö mahdollistaa poikkeamat sopeutusuralta kohti

keskipitkän aikavälin tavoitetta vakavan taantuman ja epätavallisten julkisen talouden rahoitusasemaan vaikuttavien tapahtumien vuoksi.

Euroopan komissio on 20.3.2020 julkaissut tiedonannon, jossa otettiin käyttöön vakaus- ja kasvusopimuksen yleinen poikkeuslauseke perustuen koronavirustilanteen aiheuttamaan vakavaan taloudelliseen taantumaan koko EU-alueella ja tarpeeseen vastata siihen riittävän suurella julkisella panoksella. Jäsenvaltiot ovat yhteislausunnossaan 23.3.2020 tukeneet lausekkeen käyttöönottoa. Koko EU:ta koskevan poikkeuslausekkeen käyttöönotto tarkoittaa, että myös Suomessa vallitsevat vakaus- ja kasvusopimuksen mukaiset poikkeusolot. Vakaus- ja kasvusopimuksen yleinen poikkeuslauseke on nyt otettu käyttöön ensimmäistä kertaa.

Yleisen poikkeuslausekkeen käyttöönotto mahdollistaa tilapäisen poikkeamisen julkisen talouden keskipitkän aikavälin tavoitteeseen tähtäävältä sopeuttamisuralta edellyttäen, että tämä ei vaaranna julkisen talouden kestävyyttä keskipitkällä aikavälillä. Yleinen poikkeuslauseke ei keskeytä vakaus- ja kasvusopimuksen mukaisia menettelyjä. Se kuitenkin antaa jäsenvaltioille mahdollisuuden poiketa niistä julkista taloutta koskevista vaatimuksista, joita tavallisesti sovellettaisiin, ja samalla komissiolla ja neuvostolla on mahdollisuus toteuttaa tarvittavat politiikan koordinointitoimenpiteet vakaus- ja kasvusopimuksen puitteissa.

Suomi hakee vakaus- ja kasvusopimuksen yleisen poikkeuslausekkeen soveltamista koronavirustilanteen hoitoon suunnattujen finanssipoliittisten toimien osalta. Näin ollen vuoden 2020 osalta poikkeama julkisen talouden keskipitkän aikavälin tavoitteeseen tähtäävältä sopeuttamisuralta olisi mahdollinen ilman, että merkittävän poikkeaman menettely ja siihen liittyvä korjausmekanismi käynnistyisivät.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös kansalliseen kehyssääntöön, johon on kuluvalla vaalikaudella lisätty niin sanottu poikkeusolojen mekanismi. Mekanismi sallii kertaluontoisen menoelvytyksen, mikäli Suomi ajautuu vaikeaan taantumaan. Mekanismi mahdollistaa kertaluonteisten menojen lisäämisen enintään 1 miljardilla eurolla, kuitenkin enintään 500 miljoonalla eurolla vuodessa. Poikkeusolojen mekanismi voidaan ottaa käyttöön, jos ennalta määritellyt kriteerit täyttyvät. Talouspoliittinen ministerivaliokunta päättää määritelmän täyttymisestä ja poikkeusolojen mekanismin käyttöä koskevasta suosituksesta valtioneuvostolle valtiovarainministeriön kansantalousosaston valmistelun sekä Suomen Pankin ja taloudellisten tutkimuslaitosten tilannearvion pohjalta. Valiokunnan kuulemat asiantuntijat pitävät hallitusohjelman kehyssäännön kirjausta poikkeusolojen mekanismista perusteltuna. Asiantuntijoiden mukaan on myös hyvä, että mekanismin käyttöönoton kriteerit ja sen mahdollistama menojen kasvun määrä on määritelty selkeästi. Valiokunta pitää hyvänä, että hallitusohjelmassa sovittu mekanismi tuo joustavuutta kehyssääntöön poikkeuksellisissa oloissa.

Huhtikuussa eduskunnalle annetun julkisen talouden suunnitelman mukaan vielä keväällä ei ollut tarvetta poikkeusolojen mekanismin käytölle, sillä Suomen ollessa poikkeusoloissa ja valmiuslain voimassa valtiontalouden menokehys ei ole voimassa eikä menokehys siten rajoittanut kohdennettuja ja väliaikaisia toimenpiteitä vuodelle 2020. Hallitus päätti kuitenkin 8.4.2020 aloittaa poikkeusolojen mekanismin käyttöönoton valmistelun. Osana valmistelua valtiovarainministeriö pyysi Suomen Pankilta ja kolmelta tutkimuslaitokselta kokonaisarviot suhdannetilanteesta ja poikkeuksellisten olojen määritelmän täyttymisestä. Valtiovarainministeriön tilanneana-

lyysin ja saatujen arvioiden perusteella talouspoliittinen ministerivaliokunta on 20.5.2020 puoltanut valtioneuvostolle poikkeusolojen mekanismin käyttöönottoa hallitusohjelman mukaisesti. Tämä mahdollistaa kertaluonteisten menojen lisäämisen vuosina 2021—2022 enintään 500 miljoonalla eurolla vuodessa.

Hallitus on päättänyt syyskuuhun 2020 mennessä kaikkiaan viidestä lisätalousarvioehdotuksesta (yhteensä noin 10,3 miljardia euroa vuosina 2020—2022), jotka sisältävät laajoja toimia koronaepidemian hoitamiseksi, sen leviämisen hillitsemiseksi, kansalaisten ja yritysten tukemiseksi sekä talouden elpymisen tukemiseksi.

Valiokunta pitää hyvänä toimia koronapandemian aiheuttamien negatiivisten talous- ja työllisyysvaikutusten hillitsemiseksi sekä terveydenhuoltojärjestelmän toimintavarmuuden tukemiseksi. Valiokunta katsoo myös, että välittömän kriisin väistyttyä on tärkeää ryhtyä toimiin, joilla vakautetaan julkinen talous pidemmällä aikavälillä.

Työllisyystavoite

Hallitus pyrkii saavuttamaan julkisen talouden kestävyyttä koskevat tavoitteensa ennen kaikkea työllisyyttä lisäämällä. Hallitus tavoittelee työllisyystoimillaan 75 prosentin työllisyysastetta vuoteen 2023 mennessä. Konkreettisena tavoitteena on luoda politiikkatoimin 60 000 uutta työpaikkaa. Puolet toimista tulisi olla hallituksen aikataulutuksen mukaan valmisteltuna syksyn 2020 budjettiriiheen mennessä.

Tarkastusviraston raportin mukaan työllisyystavoitteen saavuttaminen on mahdollista, mikäli toimenpiteiden valmistelussa ja toteutuksessa edetään määrätietoisesti. Valiokunnan kuulemat asiantuntijat niin ikään pitävät hallituksen tavoitteen toteutumista mahdollisena, mutta se edellyttää myös poliittisesti vaikeita päätöksiä. Talouspolitiikan arviointineuvoston lausunnossa todetaan, että neuvosto on käynyt läpi tutkimuksia, jotka käsittelevät Suomessa tehtyjen politiikkatoimien työllisyysvaikutuksia. Vaikka tulokset vaihtelevat, ne näyttävät viittaavan siihen, ettei jo tehdyillä uudistuksilla ole ollut suurta vaikutusta työllisyyteen. Arviointineuvoston lausunnon mukaan vaikuttaa siltä, että esimerkiksi pitkäaikaistyöttömien työllistyminen reagoi heikosti tulonsiirtojen muutoksiin. Merkittävien muutoksien saavuttaminen työllisyydessä vaatii asiantuntijoiden mukaan kohtalaisen suuria ja kohdennettuja politiikkatoimia.

Asiantuntijat korostavat myös sitä, että erityistä huomiota tulee kiinnittää uusien työpaikkojen laatuun sekä tehtyihin työtunteihin. Matalasti palkattujen työpaikkojen lisäys ei kohenna julkista taloutta toivotulla tavalla, mikäli työstä saadun palkan lisäksi tarvitaan yhteiskunnan tukea. Myös tehtyjen työtuntien määrään tulee kiinnittää huomiota, sillä työllisyysasteen nostaminen ei pelkästään riitä. Esimerkiksi nollatuntisopimusten myötä yleistynyt muutamankin tunnin viikkotyö nostaa työllisyysastetta, vaikka vaikutukset julkiseen talouteen jäävät vaatimattomiksi, kun verotuloja ei juuri synny. Monien asiantuntija-arvioiden mukaan 75 prosentin työllisyysaste ei edes ole riittävä Suomen pitkän aikavälin kestävyyden näkökulmasta. Kestävyyshaasteeseen vastaamiseksi tarvittaisiin siten vieläkin kunnianhimoisempaa tavoitteenasettelua.

Koronapandemian aiheuttama vakava taantuma tuo lisähaasteita myös hallituksen asettaman työllisyystavoitteen saavuttamiselle. Esimerkiksi Suomen Pankin kesäkuun ennusteen mukaan

koronapandemia aiheuttaa Suomen talouteen pysyviä tuotantotappioita, koska kaikki yritykset eivät selviä syvästä taantumasta ja osa työpaikkojen menetyksistä jää pysyväksi. Työllisyys heikkenee pankin arvion mukaan taantumassa selvästi vähemmän kuin 1990-luvun lamassa, mutta kuitenkin hieman enemmän kuin finanssikriisissä. Työllisyysaste laskee pankin arvion mukaan noin 2 prosenttiyksikköä vuosina 2020—2021 ja toipuu vain osittain vuonna 2022. Vastaavasti valtiovarainministeriön kesäkuun ennusteen mukaan työllisyysaste olisi 71 prosenttia vuonna 2022. Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan työllisiä oli vuoden 2020 heinäkuussa 50 000 vähemmän kuin vuosi sitten. Vastaavasti työllisyysaste oli heinäkuussa 73,2 prosenttia, kun se vuotta aiemmin oli 74,5 prosenttia.

Työllisyystoimista keskustellaan ja tehdään päätöksiä syyskuun 2020 puolivälissä hallituksen budjettiriihessä. Valiokunta pitää tärkeänä, että työllisyystoimenpiteiden valmistelussa huomioidaan toimenpiteiden kohdentaminen sekä uusien työpaikkojen laatuun liittyvät näkökohdat. Valiokunnan mielestä tehtyjen työtuntien määrän kehitystä tulee seurata osana työllisyystavoitteen toteutumisen seurantaa.

Tulevaisuusinvestoinnit

Hallitusohjelmaan sisältyy kolmen miljardin euron suuruinen kertaluontoinen investointiohjelma vuosille 2020—2022. Vaalikauden ensimmäisessä julkisen talouden suunnitelmassa syksyllä 2019 tehtiin päätökset 1,4 miljardin euron käytöstä vuosina 2020—2022. Kertaluontoinen investointiohjelma rahoitetaan suunnitelmien mukaan omaisuustuloilla. Loppuosa kertaluontoisesta investointiohjelmasta, 1,7 miljardia euroa, on asetettu ehdolliseksi julkiselle taloudelle asetettujen tavoitteiden saavuttamiselle. Näin ollen toimeenpano on kytketty muun muassa työllisyystoimien vaikuttavuutta koskevaan tarkasteluun.

Valiokunnan kuulemat asiantuntijat pitävät kertaluontoisia tulevaisuusinvestointeja sekä näihin menoihin liittyvää ehdollisuutta kannatettavana. Suomen kohtaamiin tulevaisuuden haasteisiin, kuten huoltosuhteen heikkeneminen, osaamispääoman lasku sekä ilmastonmuutos, on mahdollista vastata investoinneilla. Asiantuntijat esittävät kuitenkin kritiikkiä hallituksen tulevaisuusinvestointipakettia kohtaan erityisesti kahdesta näkökulmasta.

Ensinnäkin osa tulevaisuusinvestoinneiksi nimetyistä toimista on luokiteltavissa kulutusmenoiksi eikä niinkään varsinaisiksi investoinneiksi. Näissä tapauksissa myös kertaluontoisuus nähdään ongelmana, sillä esimerkiksi koulutukseen suunnattu määräaikainen valtionrahoitus on ongelmallinen kuntatalouden näkökulmasta, kun määräaikainen valtionrahoitus päättyy vuonna 2022. Toiseksi asiantuntijat kritisoivat tulevaisuusinvestointien rahoittamista valtion omaisuuden myynnillä. Omaisuuden myynti johtaa siihen, että valtio menettää omaisuuden tulevat tuotot tilanteessa, jossa valtio saa lainarahaa edullisesti. Lisäksi asiantuntijoiden mukaan omaisuuden myyntipäätösten tulisi perustua strategisiin näkökulmiin eikä tarpeeseen rahoittaa valtion menoja.

Huhtikuussa eduskunnalle annetun julkisen talouden suunnitelman mukaan hallitusohjelmassa suunniteltujen menolisäyksien rahoitus omaisuustuloilla siirtyy eteenpäin, sillä markkinatilanteesta johtuen osakkeiden myynti ei ole tarkoituksenmukaista kuluvana vuonna. Vuodelle 2020 aiemmin suunnitellut myynnit lykätään siten vuosille 2021—2022.

Tarkastusvaliokunta on edellisen vaalikauden lopussa keväällä 2019 kiinnittänyt mietinnössään huomiota investointien käsittelyyn finanssipolitiikan sääntökehikossa (TrVM 9/2018 vp). Valiokunta kiinnittää mietinnössään huomiota siihen, että investointi- ja kulutusmenojen rajanveto ei ole yksiselitteinen. Kulutusmenot sisältävät monia menoeriä, jotka ovat pitkäaikaisten vaikutustensa takia hyvin samankaltaisia kuin investointimenot. Tällaisia ovat esimerkiksi koulutusmenot, joilla voi myös olla suurempi tulevaa kasvua lisäävä vaikutus kuin aineellisilla investoinneilla. Valiokunta toteaa mietinnössään (TrVM 9/2018 vp) myös: ”Valiokunnan mielestä jatkossa olisi syytä kiinnittää huomiota julkisten investointien suunnitelmallisuuteen ja laatuun, sillä julkiset investoinnit ovat potentiaalinen kasvun lähde. Investointihankkeiden toteuttamista koskevat päätökset olisi hyvä tehdä osana valtiontalouden ja julkisen talouden kokonaistarkastelua.”

Edellisen lisäksi nyt valiokunnan mielestä on tärkeää, että tulevaisuusinvestointeja suunnataan erityisesti kestävää kasvua tukeviin kohteisiin.

Hallituksen veropolitiikka ja veropohjan tiivistäminen

Hallitusohjelman linjauksissa korostuu veropohjan tiivistäminen sekä kestävä kehitys ja ilmastonmuutoksen hillintä. Hallitusohjelmassa todetaan, että julkisten palveluiden kestävä rahoitus edellyttää veropohjan tiivistämistä kansainvälisesti ja kansallisesti, jotta suomalaisten palkansaajien ja yritysten maksutaakkaa voidaan huojentaa ja kasvun edellytyksiä tukea. Kestävää kehitystä ja ilmastonmuutoksen hillintää on vahvistettava verotuksella niin kansainvälisesti kuin kansallisesti sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla ja veropohja turvaten. Verotuksella on ohjattava kestävämpiin valintoihin tuotannossa ja kulutuksessa.

Valiokunnan kuulemat asiantuntijat pitävät hallitusohjelman tilannekuvaa verotuksen roolista globaalissa taloudessa oikeana, vaikka ohjelmassa painottuu verotuksen rooli ohjaavana keinona. Verojärjestelmän ensisijainen tavoite on kuitenkin julkisten menojen rahoittaminen. Asiantuntijoiden mukaan hyvän verojärjestelmän periaatteisiin kuuluu neutraalisuus. Tämä tarkoittaa sitä, että verotus vaikuttaa mahdollisimman vähän kuluttajien ja yritysten valintoihin, jotta kansantalouden voimavarat kohdistuisivat tehokkaasti. Kokonaisuutena verojärjestelmän suunnittelussa tulisi asiantuntijoiden mukaan pyrkiä siihen, ettei verotus ohjaa käyttäytymistä ilman hyviä perusteita.

Hyvän verojärjestelmän ominaisuuksiin kuuluu myös tiivis veropohja, joka mahdollistaa kohtuulliset verokannat. Veropohjaa voidaan tiivistää muun muassa verotukia karsimalla. Verotukien määrä on viime vuosina pikemminkin lisääntynyt kuin vähentynyt, vaikka tehottomien verotukien karsiminen on ollut tavoitteena jo usean vaalikauden ajan. Tarkastusvirasto kiinnittää raportissaan huomiota verotukien euromäärän kasvuun ja suosittaa verotukien karsimista. Valiokunnan kuulemat asiantuntijat pitävät verotukien karsimista perusteltuna. Tämä edellyttää kuitenkin systemaattista arviointia verotukien tehokkuudesta sekä olemassa olevien tukien että suunnitteilla olevien tukien osalta. Vaikutusarvioinnit verotukien tehokkuudesta edellyttävät hyvää tietopohjaa ja menetelmiä. Käyttäytymisvaikutusten tunnistamiseksi satunnaistetut koeasetelmat ovat luotettava ja asiantuntijoiden mukaan suositeltava arviointimenetelmä. Valiokunta pitää tärkeänä tietoon perustuvan päätöksenteon mahdollistamista ja kehittämistä myös tästä näkökulmasta. Valiokunnan mielestä on myös tärkeää, että suunnitelma uusien verotukien vaikutusten jälkikäteisarvioinneista tehdään osana valmistelua.

Veropolitiikka on myös tärkeä osa ympäristöpolitiikka, ja valiokunta kiinnittää tässä yhteydessä huomiota ympäristölle haitallisiin verotukiin. Ympäristölle haitallisia tukia ovat tuet, jotka johtavat luonnonvarojen käyttöasteen ja ympäristön kuormituksen kasvuun tuetuilla toimialoilla. Vuoden 2020 talousarvioesityksen yhteydessä arvioitiin aiempien selvitysten pohjalta ympäristölle haitallisten tukien yhteismääräksi 3,6 miljardia euroa. Kokonaissumma sisältää sekä määrärahoja että verotukia. On myös huomattava, että ympäristölle haitallisiksi arvioiduilla tuilla voi olla myönteisiä vaikutuksia joidenkin muiden politiikkatavoitteiden kannalta.

Hallitusohjelman mukaan aggressiiviseen verosuunnitteluun on puututtava tiivistämällä veropohjaa ja estämällä kansainväliseen sijoitustoimintaan liittyvää veronkiertoa. Harmaata taloutta on torjuttava kansainvälisesti ja kansallisesti. Harmaan talouden vastaisia toimia onkin kesäkuussa 2020 laajennettu ja vauhditettu uudella harmaan talouden toimenpideohjelmalla, joka on kohdistettu vuosille 2020—2023.Valiokunta katsoo, että veropohjan tiivistäminen on erityisen tärkeää globaalissa taloudessa, jossa rahavirrat ylittävät kansalliset rajat.

Kuntatalouden tilanne

Valiokunta kiinnittää huomiota myös kuntatalouden tilaan. Valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan kuntien verotulot eivät ole kehittyneet viime vuosina odotetusti suhdanteiden tai työllisyyskehityksen mukana. Kuntaliiton mukaan kuntien verotulokehityksen heikkoutta aiheuttavat rakenteelliset tekijät merkitsevät sitä, että kunnat eivät pysty vaikuttamaan veropohjaansa ja verotuottoihinsa riittävästi. Kuluttajien ostovoimaa on tuettu useiden vuosien ajan suuntaamalla verovähennyksiä pieni- ja keskituloisille palkansaajille ja eläkeläisille. Pääsääntöisesti nämä kevennykset on kompensoitu kunnille valtionosuuksien lisäyksinä, mutta kaikkia muutoksia, kuten esimerkiksi lakisääteisiä maksuja, ei kuitenkaan kompensoida.

Kuntaliiton mukaan kuntien tulokehitystä ja veropohjaa heikentävät myös väestön ikääntyminen ja kaupungistuminen. Vuonna 2020 kunnallisveroa ryhdytään maksamaan vasta, kun palkkatulot ovat noin 15 600 euroa. Tämä tarkoittaa Kuntaliiton mukaan sitä, että tyypillisessä kunnassa kunnallisverokynnyksen alle jää noin 40 prosenttia verovelvollisista. Toinen merkittävä tekijä ovat valtionosuuksien leikkaukset, joita on tehty päättyneillä vaalikausilla. Ilman tehtyjä leikkauksia kuntien peruspalvelujen valtionrahoitus olisi Kuntaliiton arvion mukaan vuonna 2020 yli 2 000 miljoonaa euroa nykyistä suurempi. Tästä sosiaali- ja terveystoimen, siis muun muassa perusterveydenhuollon, lastensuojelun, mielenterveyspalvelujen ja vanhustenhuollon, osuus on noin 1 270 miljoonaa euroa.

Paikallishallinnon alijäämä kasvaa voimakkaasti, sillä kuntien tulojen heikosta kehityksestä huolimatta kuntien menojen kasvu on jatkunut voimakkaana vuonna 2019. Tässä taustalla vaikuttavat väestön ikääntymisestä johtuva palvelutarpeen kasvu sekä korkealla tasolla pysyvät investoinnit. Investointien korkeaan tasoon vaikuttaa valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan muun muassa kuntien varautuminen sote-uudistukseen.

Syksyn 2019 jälkeen hallitus on käynnistänyt toimia, joilla asiantuntijoiden mukaan on kuntataloutta edelleen heikentävä vaikutus. Hoitajamitoituksen muuttaminen, oppivelvollisuuden pidentäminen sekä kiireettömään hoitoon pääsyn nopeuttaminen ovat asiantuntijoiden mielestä hyviä ja kannatettavia tavoitteita, mutta niiden rahoitus siten, että ne eivät entisestään heikentäisi kun-

tataloutta, on vaikeaa. On kuitenkin huomattava, että hallitus on tehnyt kevään 2020 julkisen talouden suunnitelman yhteydessä päätöksiä näiden toimenpiteiden rahoituksesta. Lisäksi hallitus on tehnyt päätöksiä säästötoimenpiteistä, jotka kohdistetaan hoitohenkilöstön mitoituksen nostosta aiheutuvien kustannusten kattamiseen. Säästöjä saadaan esimerkiksi digitalisaation hyödyntämisestä sekä ostopalvelujen ja kilpailutusten tehostamisesta. Kuntatalouden kestävyyden kannalta julkisten palveluiden laajentaminen on riski. Julkisten palveluiden laatua parantavat hallituksen tulevaisuusinvestoinnit, joiden myötä henkilöstön määrää julkisissa palveluissa lisätään, ovat siten kuntatalouden näkökulmasta ongelmallisia, sillä valtion rahoitus näille päättyy vuonna 2022.

Koronapandemia ja sitä seuranneet toimenpiteet heikentävät jo ennestään kireää kuntatalouden tilaa, vaikka valtio pehmentää tukipaketilla epidemiasta ja taantumasta aiheutuvan iskun vaikutusta kuntatalouteen. Kuntien ja sairaanhoitopiirien tukemisen kokonaisuus vuoden 2020 neljännessä lisätalousarvioesityksessä on yhteensä noin 1,4 miljardia euroa. Valiokunta pitää tärkeänä, että myös kuntatalouteen liittyviä näkökohtia huomioidaan tulevien päätösten ja toimenpiteiden valmistelussa.

Valtion takauksiin liittyvät riskit

Valtiontalouden tarkastusvirasto on kiinnittänyt finanssipolitiikan valvonnan raporteissaan toistuvasti huomiota valtion takauskannan voimakkaaseen ja pitkään jatkuneeseen kasvuun. Nyt käsiteltävänä olevan raportin mukaan takausten todetaan olevan houkutteleva talouspolitiikan väline, jolla voidaan pyrkiä auttamaan työllisyyttä tukevien hankkeiden toteutumista. Virasto suosittelee raportissaan riskienhallinnan kehittämistä, jotta takausten aiheuttama riski ei kasvaisi liian suureksi. Valiokunnan kuulemat asiantuntijat yhtyvät viraston huoleen takauskannan voimakkaasta kasvusta.

Valtiontakauskanta on kasvanut Suomessa vuosien 2007—2009 Subprime-kriisistä lähtien voimakkaasti. Valtiontakaus- ja takuukanta on vuodesta 2010 kasvanut 23,2 miljardista eurosta 60,2 miljardiin euroon vuoden 2019 lopussa. Valtion takaukset suhteessa bruttokansantuotteeseen ovat siten nousseet yli 20 prosentin tasolle, mikä asiantuntijoiden mukaan merkitsee huomattavaa riskiä valtiontaloudelle.

Valtion takauksissa kaksi hallitsevaa erää ovat Finnveran myöntämät vientitakuut ja valtion asuntorahaston ARA:n myöntämät asumiseen liittyvät takaukset. Vientitakauksilla on asiantuntija-arvioiden mukaan ainakin lyhyellä aikavälillä ollut työllisyyttä edistävä vaikutus.

Kansainvälisesti tarkasteltuna Suomi on poikkeus sekä kehityssuunnan osalta että sen osalta, kuinka suuri takauskanta on suhteessa talouden kokoon. Suomi ei kuitenkaan ole ainoa maa, jossa valtiontakauksilla tuetaan voimakkaasti vientiä tai jossa valtiontakausten kanta on kasvanut rahamääräisesti. Esimerkiksi Saksa ja Italia tukevat vientiteollisuuttaan valtiontakauksilla. Euromääräisesti näiden maiden takauskanta on huomattavan suuri, mutta suhteutettuna talouden kokoon takauskanta jää pienemmäksi kuin Suomessa. Tämä tuo valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan esiin viennin mittakaavaongelman. Suomen viennistä huomattava osa muodostuu kansainvälisten suuryritysten viennistä, ja nämä yritykset kilpailevat ulkomaisten suuryritysten kanssa. Tämä johtaa siihen, että takauskanta on Suomessa suuri suhteessa bruttokansantuottee-

seen, mutta ei Suomea huomattavasti suuremmissa kansantalouksissa, kuten esimerkiksi Saksassa.

Jyväskylän yliopiston tutkijat selvittivät Talouspolitiikan arviointineuvoston toimeksiannosta Finnveran ja ARA:n asumiseen liittyvien takausten valtiolle muodostamaa riskiä. Finnveran takausten osalta analyysi on toteutettu kahden skenaarion avulla: hyvän taloustilanteen skenaariossa (marraskuun 2019 tilanne) ja globaalin talouskriisin tilanteessa (2008—2009 markkinaromahdus). Hyvässä taloudellisessa tilanteessa Finnveran takaussalkun aiheuttamat riskit ovat tutkimustulosten mukaan ennakko-odotuksia matalampia, kun otetaan huomioon salkun suuri koko. Tämä johtuu tutkimusraportin mukaan siitä, että erityisesti matkapuhelinverkkoihin liittyvien takausten riski hajautuu varsin tehokkaasti. Sen sijaan globaalin talouskriisin mukaisessa skenaariossa riskiluvut ovat erittäin suuria.

Hyvän taloustilanteen skenaariossa Finnveran tappio voi ylittää 2 miljardia euroa ja vastaavasti globaalin kriisin tilanteessa tappio voi ylittää 4,5 miljardia euroa. Finnvera on varautunut näihin tappioihin 1,8 miljardin euron puskureilla. Tutkijat korostavat, että globaalin kriisin seurauksena myös valtion verotulot ja valtion omistusten arvot todennäköisesti supistuvat voimakkaasti, mikä myös osaltaan heikentää valtion taloutta mahdollisten takaustappioiden lisäksi.

ARA:n asumiseen liittyvien takausten osalta tutkimuksen analyysi toteutettiin käyttäen makroriskiä kuvaavana tekijänä alueellista asuntotuotantoa. Asumiseen liittyvien takausten aiheuttama riski on voimakkaasti Helsinkiin keskittynyt, mutta riski pysyy tutkijoiden mukaan kohtuullisena niin kauan kuin Helsingin alueen talouskasvu on vakaata.

Koronapandemian vaikutusten hillitsemiseksi tehdyt toimet kasvattavat myös valtion takauksia. Finnveran kotimaan rahoitusvaltuuksia on nostettu aiemmasta 4,2 miljardista eurosta 12 miljardiin euroon. Koska aiemmasta rahoitusvaltuudesta noin 2 miljardia euroa oli jo käytetty ennen kriisiä, enimmäismäärän korotus antoi Finnveralle käyttöön noin 10 miljardin euron rahoitusvaltuudet kriisin vaikutusten lieventämiseksi. Lisäksi valtio myöntää erikseen 600 miljoonan euron takauksen Finnairin TyEL-maksujen takaisinlainaukselle. Huoltovarmuuskriittisen rahtiliikenteen ylläpitämiseksi valtio antaa yhteensä enintään 600 miljoonan euron takaukset varustamoyhtiöiden lainoille.

Tarkastusvaliokunta seuraa raportointia valtion taloudellisista vastuista ja niihin liittyvistä riskeistä vuosittain hallituksen vuosikertomuksen käsittelyn yhteydessä. Valiokunta on aikaisemmin kiinnittänyt huomiota Finnveran riskipuskureiden riittävyyteen mietinnössään hallituksen vuosikertomuksesta vuodelta 2016 (TrVM 8/2017 vp). Valiokunnan mietinnön mukaan: ”Valiokunnan mielestä on tärkeää, että Finnveran riskienhallinnasta ja riittävistä puskurirahastoista huolehditaan. Vienninrahoituksesta ja sen riskeistä raportoinnin tulee jatkossakin olla huolellista ja kattavaa hallituksen vuosikertomuksessa. Finnveran toiminta on tärkeää vienninrahoituksen turvaamiseksi. Pääministeri Juha Sipilän hallitus linjasi ohjelmassaan, että vienninrahoituksen elementit ja rahoituksen taso asetetaan vähintään kilpailijamaiden tasolle. Valiokunta kuitenkin korostaa, että riskin ottamisen tulee olla hallittua.”

Valtion takauksiin liittyvien riskien toteutumisen todennäköisyys on koronapandemian aiheuttaman kriisin myötä kasvanut. Valiokunta katsoo nyt, että riskienhallintaa tulee edelleen kehittää, jotta riskien realisoitumisen vaikutuksia valtion talouteen voidaan hallita nykyistä paremmin.

Tietoon perustuva päätöksenteko

Valiokunta pitää tietoon perustuvaa päätöksentekoa ja sen mahdollistamista erittäin tärkeänä. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa nousivat esiin Tilastokeskuksen ja tutkijoiden väliseen yhteistyöhön liittyvät ongelmat. Tilastokeskuksen tutkijapalvelut tarjoavat tilastointitarkoituksiin kerättyjä aineistoja tieteelliseen tutkimukseen sekä yhteiskuntaa koskeviin tilastollisiin selvityksiin. Ongelmaksi on muodostunut se, että Tilastokeskuksella on vaikeuksia toimittaa tutkimusaineistoja kohtuullisessa määräajassa. Aineistojen kysyntä ja käyttäjämäärät ovat kasvaneet huomattavasti, mikä on johtanut siihen, että vain 41 % aineistoista on saatu valmiiksi asetetussa määräajassa. Tämä puolestaan vaikuttaa siihen, että merkittävätkin yhteiskunnalliset tutkimushankkeet viivästyvät. Valiokunnan saamien asiantuntija-arvioiden mukaan esimerkiksi valtioneuvoston tutkimus- ja selvityshankkeet (VN TEAS -hankkeet) voivat viivästyä tavoitteesta jopa yli vuodella. Tutkimushankkeiden viivästyminen puolestaan hankaloittaa tietoon perustuvaa päätöksentekoa. Tutkimusaineistojen saamisen hitaus johtaa toisaalta myös opinnäytetöiden ja siten tutkintojen valmistumisaikojen venymiseen.

Tilastokeskuksen mukaan ongelman taustalla on kolme tekijää: ensinnäkin tutkimusaineistojen kysynnän ja käyttäjämäärien kasvu, toiseksi tietoturvavaatimukset hidastavat tutkimusaineistojen muodostamista ja tutkimusten tulosten tarkistamista ja kolmanneksi aineistopalveluun osoitetut resurssit eivät ole lisääntyneet kysynnän kasvusta huolimatta. Tilastokeskus on käynnistänyt sisäisiä kehittämishankkeita ongelman korjaamiseksi. Erityisesti tavoitteena on automatisoinnin ja sähköistämisen avulla nopeuttaa käyttölupahakemusten käsittelyä sekä siirtyä aineistojen ja tutkimustulosten manuaalisesta tietoturvapoikkeamien tarkistamisesta vähemmän työintensiiviseen koneelliseen tarkistamiseen.

Tilastokeskuksen aineistojen lisäksi päätöksenteon tukena ja tutkimustoiminnassa ovat tärkeitä myös muualla julkishallinnossa syntyvät aineistot. Aineistoja tuottaa toiminnassaan suuri joukko julkishallinnon organisaatioita, kuten esimerkiksi Kansaneläkelaitos, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, sairaanhoitopiirit, Tulli, verottaja, ministeriöt ja ELY-keskukset. Tietojen kerääminen liittyy tyypillisesti aineistojen tuottajien omiin tietotarpeisiin ja viranomaistehtäviin, mutta tuottajilla on myös keskeinen rooli siinä, että julkishallinnon aineistot ovat hyödynnettävissä politiikan valmistelussa, tutkimuksessa ja tilastoinnissa. Ne tarjoavat aineistoja tutkimuskäyttöön joko kaikille avoimesti, omien lupakäytäntöjensä mukaisesti tai esimerkiksi Tilastokeskuksen ja Findatan kautta.

Tietoon perustuva päätöksenteko edellyttää nopeaan reagointiin kykenevää tutkimustoimintaa ja nopeasti saatavilla olevia tutkimusaineistoja. Valtiovarainministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriö asettivat työryhmän, jonka tehtävänä on ollut laatia suunnitelma julkishallinnon aineistojen hyödyntämisen parantamiseksi. Ryhmän toimikausi oli 9.3.—31.5.2020, ja siihen kuului edustajia valtiovarainministeriöstä, Valtion taloudellisesta tutkimuskeskuksesta (VATT), Helsinki Graduate School of Economicsista (HGSE) ja Tilastokeskuksesta. Työryhmän tehtävänä oli hahmotella järjestelmää, jossa rekistereihin kerääntyvät tiedot saadaan tehokkaasti politiikan selvitys- ja

tutkimuskäyttöön. Työryhmän tuli luoda kokonaiskuva nykytilanteesta sekä määrittää ja aikatauluttaa toimenpiteet, jotka toteuttamalla päästään tilanteeseen, jossa aineistot ovat tehokkaaseen analyysiin soveltuvassa muodossa, lupaprosessit yksinkertaisia ja aineistojen käyttöpalveluita tarjoavien organisaatioiden resursointi ja palveluiden hinnoitteluperiaatteet kunnossa.

Työryhmän loppuraportti julkistettiin 15.6.2020. Raportissa esitellään julkishallinnon aineistojen hyödyntämisen kannalta keskeiset toimijat ja niiden roolit, kuvataan aineistokokonaisuuden ja siihen liittyvien prosessien nykytilaa ja esitetään konkreettisia toimenpide-ehdotuksia, joilla aineistot saataisiin nykyistä paremmin yhteiskuntaa hyödyntävään käyttöön. Työryhmän suositukset kiteytyvät 11 tavoitteeseen, jotka käsittelevät aineistoja ja aineistoinfrastruktuuria yleisesti, luvanvaraisiin aineistoihin liittyviä prosesseja, aineistojärjestelmän rahoitusta ja aineistojen hinnoittelua sekä lainsäädäntöä.

Valiokunta tulee seuraamaan tilanteen korjaantumista, sillä valiokunnan mielestä on erittäin tärkeää parantaa tietoon perustuvan päätöksenteon edellytyksiä, joita nykytilanne ei tue riittävästi.

Vaalikauden haasteet

Valiokunnan kuulemat asiantuntijat nostivat kuluvan vaalikauden merkittävimpinä talous- ja finanssipolitiikan haasteina esiin väestön ikääntymisen ja sen aiheuttaman kestävyysvajeen, kokonaistuottavuuden heikon kehityksen sekä ilmastonmuutoksen hillitsemisen. Ilmastonmuutoksen hillinnässä talouspolitiikan ohjauskeinot ovat erittäin tärkeitä. Investoinneilla sekä ohjaavalla verotuksella on tässä merkittävä rooli.

Vaalikauden suurimpana haasteena pidettiin väestön ikääntymisen aiheuttamaa kestävyysvajetta ja siihen vastaamista. Pitkällä aikavälillä julkinen velka on asiantuntijoiden mukaan pysyvästi kasvussa ilman lisätoimenpiteitä. Tämä tarkoittaa sitä, että kasvun tukeminen ja palvelutuotannon tuottavuuden parantaminen on tarpeen, jotta julkista taloutta ei tarvitsisi esimerkiksi korkojen noustessa sopeuttaa oloissa, joissa se olisi kansalaisten hyvinvoinnin kannalta haitallista.

Oma haasteensa asiantuntijoiden mukaan on kokonaistuottavuuden heikko kehitys 2010-luvulla. Suomessa tuottavuuden kasvu on hidastunut suhteessa verrokkimaihin. Talouskasvu on pitkään ollut kokonaistuottavuuden kasvun varassa, joten kokonaistuottavuuden lasku pienentää tulevaa kasvupotentiaalia. Huolestuttavaa asiantuntijoiden mukaan on erityisesti osaamispääoman lasku. Asiantuntijoiden mukaan tämän taustalla on se, että T&K-investoinnit ovat olleet laskussa ja nuorten koulutusasteen nousu on pysähtynyt.

Euroopan komission kesäkuussa Suomen vuoden 2020 vakausohjelmasta antamien maakohtaisten suositusten mukaan investoinnit jäävät Suomessa edelleen alle EU:n keskiarvon niissä investointiluokissa, jotka eniten tukevat tuottavuuden kasvua, kuten investoinnit laitteisiin ja henkiseen omaisuuteen. Tämä voi komission mukaan rajoittaa Suomen pitkän aikavälin kasvupotentiaalia sekä heikentää kilpailukykyä ja elpymistä.

Talousnäkymät heikkenivät nopeasti koronapandemian ja maailmanlaajuisen taantuman myötä keväällä ja kesällä 2020. Epidemiaan varautuminen ja epidemiasta syntyvien haittojen vähentämiseksi päätetyt toimet heikentävät julkista taloutta voimakkaasti.

Edellä olevan perusteella valiokunta toteaa, että nyt on ensisijaisesti tärkeää huolehtia terveydenhuoltojärjestelmän toimintakyvystä sekä pandemian aiheuttamien välittömien työllisyys- ja talousvaikutusten vaimentamisesta. Hallitus onkin ryhtynyt moniin toimiin kriisin hillitsemiseksi. Valiokunta katsoo, että kriisin väistyttyä on tärkeää määrätietoisesti pyrkiä vastaamaan väestön ikääntymisen sekä ilmastonmuutoksen aiheuttamiin pitkän aikavälin haasteisiin. Valiokunta kiinnittää tässä yhteydessä myös huomiota työllisyyden merkitykseen pitkän aikavälin tavoitteiden saavuttamisessa. Valiokunta toteaa, että merkittävien muutosten saavuttaminen työllisyysasteen nostamisessa vaatii suuria, ennakkoluulottomia ja kohdennettuja politiikkatoimia.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Tarkastusvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy kannanoton kertomuksen K 20/2019 vp johdosta.

Valiokunnan kannanottoehdotus

Eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.

Helsingissä 10.9.2020

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Outi Alanko-Kahiluoto vihr
varapuheenjohtaja Merja Mäkisalo-Ropponen sd
jäsen Katja Hänninen vas
jäsen Marko Kilpi kok
jäsen Pauli Kiuru kok
jäsen Esko Kiviranta kesk
jäsen Veijo Niemi ps
jäsen Johanna Ojala-Niemelä sd
jäsen Päivi Räsänen kd
jäsen Sebastian Tynkkynen ps
jäsen Pia Viitanen sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Heidi Silvennoinen.